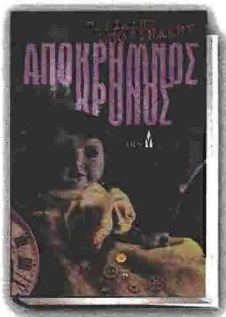

Στο χείλος του χρόνου

Από τη **Λίνα Πανταλέων**

Περικλής Μποζινάκης
Απόκρημνος χρόνος
 εκδόσεις Ars Nocturna,
 σ. 198, 15,50 €

ξέφυγε». Με άλλα λόγια, ο ήρωας αγωνίζεται, ενάντια σε κάθε λογική, «να ακυρώσει το αποκρουστικό δώρο μιας τέτοιας μνημονικής διαύγειας». Η αγωνία του «να δραπετευθεί από τη ροή των συμβάντων» επιφέρει σοβαρές αλλοιώσεις στο αυτοείδωλό του, με συνέπεια να μην αναγνωρίζει στον εαυτό του παρά έναν ξένο. Ο Μποζινάκης επιτείνει δραματικά το κλίμα μυστηρίου εγκαταλείποντας την υπόνοια πως ο ασθενής ενδοχομένως να είναι ανύπαρκτος ή, ακριβέστερα, να μην αισθάνεται. Η παθολογία του ήρωα αρχίζει προοδευτικά να αμφισβητείται από την πιθανότητα το ιστορικό του να αποτελεί την επιπόνη ενός δαιμόνιου ιατρικού του που επιχείρησε να φτιάξει «έναν μηχανισμό υποβολής εντυπώσεων και συναισθημάτων που διαστρεβλώνουν την αίσθηση του χρόνου και μεταλλάσσουν τις αναμνήσεις. Ενα συναίσθημα άχρονο, το συναίσθημα της αμφιβολίας». Ανεξάρτητα από τη σκοπιμότητα

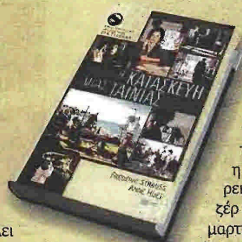
των σκιδρών ιατρικών δολοφονικών, ο συγγραφέας εμβολιάζει πολύ επιδέξια τον αναγνώστη του με τον τό της αμφιβολίας. Εναντίον του οποίου οι άμεσες παρενέργειες εκδηλώνονται υπό τη μορφή επάλληλων ερωτημάτων. Μήπως η ίδια η ύπαρξη του Φίλιππου Μάρκου είναι μια ευφάνταστη φάρσα και αν ναι, σε βάρος ποίου; Αραγε η πάθησή του συνιστά μέρος ενός ψυχολογικού πειράματος; Μήπως, πάλι, η φαρμακική, απληροίηση και αθέατη μορφή του είναι το αποκύημα συλλογικής παραίτησης των τροφίμων της κλινικής; Ο Μποζινάκης δεν ενδιαφέρεται να δώσει σαφείς απαντήσεις, παίζοντας μέχρι τέλους με την πολυσημία της φυσιογνωμίας του πρωταγωνιστή, παρασύροντας εντέχνως τον αναγνώστη σε έναν εγκυφαλικό λαβύρινθο καταναγασμένο από τις ανακαλύψεις πολλαπλών εκδοχών. Ο ήρωας, δέσμιος της αδυσώπητης μνήμης του, αναπτύσσει μοιραία μια ιδιόζουσα δυσανεξία στον χρόνο. Συνθλιμμένος από αλλοπρόσβατες αναμνήσεις που συχνά αδυνατεί να οικειοποιηθεί, παλεύει να απαγκιστρωθεί από την επιρροή του χρόνου αναζητώντας μια υπαρξιακή συνθηκική άχρονη, απρόσβλητη από οποιοδήποτε παρελθόν, όπως και από την εκφροβιστική προοπτική του μέλλοντος. Μια συνθηκική αισθητή μόνο στον χώρο της απομύησης του, έναν χώρο μεταμορφωμένο σε «απόκρημνο όριο της πραγματικότητας», όπου απολάμβανε την πλάνη «μιας στιγμιαίας ύπαρξης χωρίς παρελθόν, ενός αιώνια ασχημάτιστου εαυτού». Σε κάποιο σημείο η προστατευτική ερμηνεία του

δωμάτιού του παραλληλίζεται εύστοχα με έναν γκρεμό «στη ροή του χρόνου – ένα καρκίνωμα στην ανάπτυξη της πραγματικότητας, ένα κατώφλι». Ενα κατώφλι που ο ήρωας δρασκελίζει για να εγκλωβιστεί σε ένα αποτροπιαστικό περιβάλλον, ναρκοθετημένο με ακαθόριστα προμηγύματα βίας, ένα περιβάλλον που στους πιο ευσπλαχνικούς του εφιάλτες καταποντίζεται στον βυθό μιας άγριας θάλασσας και τότε εκείνος βουλιάζοντας μπορεί να ουδερευτεί ηυχαρισμένος πως «το υδάτινο, σκοτεινό σύμπαν της πρώτης του ύπαρξης επέστρεψε, βυθίζοντας τα πάντα». Παρά το ασήκωτο φορτίο των σωρευμένων αναμνήσεων, ήξερε πως είχε απόλυτη ανάγκη αυτό το μνημονικό μαρτύριο καθώς «ο απύθμενος ωκεανός της μνήμης του ήταν αυτό που θα τον γλίτωνε, την τελευταία στιγμή, από έναν κίνδυνο που ολοένα πλησίαζε». Ο λυτρωτικός κατακλυσμός που θα τον επέστρεφε στο άσυλο της μήτρας θα ήταν φτιαγμένος από μνήμη. Γι' αυτό όσο και αν τον ανακουφίζει η αυταπάτη πως κλεισμένος μέσα στο δωμάτιό του έχει τη δύναμη να επιφέρει ρήγματα στη ροή του χρόνου, τα ρήγματα αυτά που ανοίγει στο μυαλό του όσο βαθαίνουν τόσο περισσότερο τον τρομοκρατούν, διότι αντιλαμβάνεται πως εκτός χρόνου δεν υπάρχει ει μη μνήμη η ανυπαρξία. Συνεπώς, ο χρόνος του γίνεται απόκρημνος καθώς τόσο με το βάρος του όσο και με την απουσία του τον απειλεί με αφανισμό. Σε όλη την έκταση του βιβλίου ο ήρωας μοιάζει έτοιμος να κατακρημνιστεί από το χείλος αυτού του γκρε-

μού στη ροή του χρόνου, ενός γκρεμού που ο ίδιος επιπόνησε. Έχει ενδιαφέρον η επιλογή του συγγραφέα να αποτυπώσει τη σύνθετη ιδιοσυστασία του νοσηλευμένου μέσω του αντίκτυπου που αυτή έχει σε ένα πρόσωπο αμέτοχο στην ψυχική του περιπέτεια, μια δημοσιογράφου που επισκέπτεται την κλινική στο πλαίσιο μιας έρευνας σχετικά με τον ίδιο. Η δημοσιογράφος δεν αργεί να μολυνθεί από την πάθησή του, εκδηλώνοντας σταδιακά τα συμπτώματα μιας διασαλευμένης αντίληψης του χρόνου. Ενδεικτική της επενέργειας της ψύχωσης του ήρωα πάνω στη γυναίκα, η γνωμάτευση του θεράποντος ψυχιάτρου: «Ο,τι σχετίζεται με τον Φίλιππο Μάρκου αφήνει μια αίσθηση χρονικής παραδοξότητας». Το αντικείμενο της δημοσιογραφικής της περιέργειας παγιδεύει τη γυναίκα στις δίνες του ψυχολογικού του μυαλού και βαθμιαία της δανείζει τις νευρώσεις του μαζί με τα ερεβώδη οράματα και τους παρανοηδείς ιδεασμούς του, μετατρέποντάς τη σε ξενιστή ενός παρασώτου «που δίνει αντί να παίρνει». Κορύφωση αυτής της παράδοξης μετάγγισης το δόσιμο του ίδιου του σώματός του, «ενσάρκωση και βόρα του χρόνου», που της προσφέρεται σε μια ύστατη απόπειρα εκμηδένισης του χρόνου και ανάσχεσης της δολοφονικής του ροής. Αν η σεξουαλική πράξη ισοδυναμεί, όπως συλλογίζεται ο ήρωας, με τη στιγμιαία λύτρωση από τον χρόνο, με μια παροδική ψευδαίσθηση αθανασίας, τα σώματα των δυο εραστών, με τα μέλη τους συντετηγμένα στην τελευταία σελίδα σε ένα ερμαφροδίτο σάρκινο αμάγαμα, εξεικονίζουν θαυμάσια το φευγαλέο, μακάριο γλιόστριμα από τη μέγκενη της πραγματικότητας. Ίσως είναι άστοχο να χαλώμε τη μαγεία της ονειρικής ατμόσφαιρας που τόσο όμορφα έχει υφάνει ο Μποζινάκης, αλλά θα ήθελα να κλείσω με το πεζό σχόλιο για τη συζητήσιμη χρησιμότητα του εισαγωγικού σημειώματος. Προφανώς οι υπεύθυνοι της έκδοσης, ή ίσως και ο συγγραφέας, προκειμένου να αποφύγουν αναγνωστικές αυθαιρεσίες και πρωτίστως βιαστικές αποδοκιμασίες, προέταξαν ένα κείμενο αρθρωμένο υπό τύπον ευστοπούτης κριτικής και δη αρκούντως επαινετικής. Αυτές οι προκαταβολικές ελεγείες μάλλον επιφέρουν το αντίθετο από το προσδοκώμενο αποτέλεσμα, αλλά, όπως και αν έχει, το ίδιο το βιβλίο αποδεικνύει πως περιττεύουν στον βαθμό που θα διεκδικούσε με επιτυχία την προσοχή του αναγνώστη ακόμα και αν στερούσαν τις προεισαγωγικές, μνημιακές πατερτίτσες.

Από την **Αντυ Δημοπούλου**

Frederic Strauss, Anne Huet
Η κατασκευή μιας ταινίας
 Σειρά: Κινηματογραφικές Σπουδές
 μτφρ.: Μαρία Γαβαλά
 επιμ.: Έβα Στεφανή
 εκδόσεις **Πατάκη**, σ. 101, 10,50 €

Στη σειρά **Τετράδια Κινηματογράφου**, προστίθεται ένα ακόμη βιβλίο-εργαλείο, για όποιον θέλει να ασχοληθεί επαγγελματικά ή απλώς να μάθει περισσότερα για την τέχνη του κινηματογράφου. Είναι ουσιωδότερα μία μελέτη κατά την οποία εξετάζεται το κρίσιμο κομμάτι της κατασκευής μιας ταινίας, το στάδιο κατά το οποίο η ιστορία μεταφέρεται από το χαρτί στο πανί ή, αν θέλετε, από το σενάριο στη μεγάλη οθόνη. Εξαρχής τονίζεται πως η διαδικασία της μεταφοράς δεν είναι εύκολη υπόθεση, καθώς αποτελεί τη συνάρτηση της δουλειάς πολλών ανθρώπων. Η έρευνα παραθέτει το χαρακτηριστικό παράδειγμα της ταινίας «Ο άνθρωπος που σκότωσε τον Δον Κιχώτη», που

δεν κατάφερε ποτέ να κινηματογραφηθεί ο γνωστός και επιτυχημένος κατά τ' άλλα σκηνοθέτης Τέρι Γκίλιαμ. Μάλιστα, αυτή η αποτυχία του έγινε ντοκιμαντέρ από τους Κιθ Φάλτον και Λουίς Πέπε, με τίτλο «Δον Κιχώτης χωρίς τέλος». Από την άλλη πλευρά, όμως, δεν λείπει και η αναφορά στην έκσταση που προσφέρει η θέαση του κόσμου μέσα από το βιζέρ της κάμερας, όπως αποδεικνύουν οι μαρτυρίες πολλών σπουδαίων σκηνοθετών, όπως ο Ντέιβιντ Λιντς, ο Φρανσουά Τριφύ, οι αδελφοί Νταρτέν και άλλοι. Ακόμη και αν η απόσταση από τη σύλληψη του σκηνοθέτη μέχρι την ολοκληρωμένη ταινία είναι μεγάλη, για τους συντελεστές είναι ένα ταξίδι δημιουργίας. Οι συγγραφείς περιγράφουν τις τεχνικές πρακτικές και τις επαγγελματικές συμπεριφορές των συντελεστών με αρκετή αντικειμενικότητα και συμπληρώνουν τη μελέτη τους με την καταγραφή των ταυινών που περιγράφουν ακριβώς αυτό το στάδιο της δημιουργίας, αποτελώντας το είδος «ο κινηματογράφος μέσα στον κινηματογράφο».